

НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ОДНА З ПРИЧИН ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ У 2007 РОЦІ

Анотація

В грудні 2004 року до Конституції України були внесені непередумані, необґрунтовані зміни. Ці зміни виявились передчасними і не сприяли стабільності в державі. Вони спочатку законсервували, а потім ще більше посилили політичну кризу, яка виникла у зв'язку з виборами Президента в 2004 році. Було порушено баланс між гілками влади, звужено повноваження Глави держави. Не сприяло стабільності в державі також прийняття закону «Про Кабінет Міністрів». З метою подолання кризи необхідно скасувати політичну реформу 2004 року, або прийняти нову Конституцію, яка б комплексно врегулювала взаємовідносини між гілками влади.

Аннотация

В декабре 2004 года в Конституцию Украины были внесены непередуманные, необоснованные изменения. Эти изменения оказались преждевременными и не способствовали стабильности в государстве. Они сначала законсервировали, а потом еще больше усилили политический кризис, который возник в связи с выборами Президента в 2004 году. Был нарушен баланс между ветвями власти, сужено полномочия Главы государства. Не способствовало стабильности в государстве также принятие закона «О Кабинете Министров». С целью преодоления кризиса необходимо отменить политическую реформу 2004 года, или принять новую Конституцию, которая бы комплексно урегулировала взаимоотношения между ветвями власти.

Annotation

Groundless and unreasoned amendments to the Constitution of Ukraine were introduced in December 2004. These amendments were too premature and did not contribute to stability of the country. They have conserved political crisis in Ukraine first and then intensified this crisis which appeared in relation to the Presidential elections in 2004. The balance between power branches has been broken and the authorities of the Head of the state became more limited. The adoption of the Law «On the Cabinet of Ministers of Ukraine» also did not contribute to stability of the country. In order to overcome it is necessary to cancel the political reform 2004 or adopt new Constitution, which could regulate fully interrelations among branches of power.

Досить актуальним, важливим питанням в наш час є питання щодо внесення змін до Конституції. Поряд з цим, деякі політичні партії, державні діячі виступають з ідеєю прийняття нової Конституції. Це обумовлено тим, що в Україні на весні 2007 року виникла досить серйозна політична криза, яка влітку могла навіть перерости в громадянське протистояння і могла мати непередбачувані наслідки. Однією з причин кризи було те, що в грудні 2004 року до Основного закону були внесені непродумані, необґрунтовані зміни.

Ці зміни виявились передчасними і не сприяли стабільності в державі, в законодавстві. Конституція, як Основний закон держави, не повинна змінюватись практично відразу після прийняття. А якщо зміни якісь і вносяться, то вони повинні бути продуманими, науково обґрунтованими.

Конституція 1996 року була прийнята свого часу через 5 років після проголошення незалежності. Хоча ідея щодо прийняття нової Конституції виникла практично відразу після проголошення незалежності. Так, зокрема, одним з питань, що постало на порядку денному, було питання щодо підготовки проекту Конституції і його прийняття Верховною Радою. Нова країна потребувала нового Основного закону. Конституція УРСР 1978 року на той час вже значно застаріла і в ній не були враховані ті глобальні зміни, які відбулись в суспільстві. Поряд з цим - це була Конституція радянської республіки, яка перебувала в складі Радянського Союзу.

Незважаючи на цілком очевидні речі, в силу об'єктивних обставин, що склались в той час, робота над проектом нової Конституції, з певними перервами, тривала до 1996 року. І лише 28 червня 1996 року було прийнято Конституцію України. Тим самим було поставлено останню крапку в юридичному оформленні незалежної України.

Конституція 1996 року на той час була досить цікавим, змістовним документом, особливо якщо зважити на те, що прийнята вона була парламентом, в якому значний відсоток становили депутати, ідеологічні переконання яких були сформовані за часів Радянського Союзу і які, відповідно, мали значний досвід роботи в партійних і державних органах. Багато норм Конституції мали компромісний характер: зокрема щодо статусу української мови як єдиної державної мови, Державного Прапору, Гербу, Гімну України і т.п.

Поряд з цим були і зараз залишаються деякі положення, які мають суперечливий характер. Зокрема, з однієї сторони, згідно з ст. 2 Україна проголошувалась унітарною державою, а з іншої - в її складі було передбачено наявність Автономної Республіки Крим, і розділ X Конституції був присвячений її правовому статусу. Було передбачено наявність Конституції Автономної Республіки Крим, Верховної Ради, Уряду (Ради Міністрів). Свого часу існувала, хоч і не була передбачена Конституцією України, посада Президента, яка своєчасно згодом була скасована.

В ст. 17 Конституції було закріплено положення про те, що на території

України не допускається розташування іноземних військових баз. З іншої сторони, ст. 14 розділу XV Перехідні положення, надавала можливість Російському Чорноморському флоту фактично безтерміново перебувати на території України і використовувати за значно заниженими цінами наявну інфраструктуру. І свого часу ставилось навіть під сумнів перебування Військово-морських сил України в м. Севастополі, який мав стати виключно базою для Російського Чорноморського флоту.

Проблеми з флотом не вирішені і по сьогоднішній день, не проведено інвентаризацію майна, яке використовується. І, виходячи з заяв офіційних осіб Російської Федерації, після 2017 року Росія не збирається перебазовувати Чорноморський флот на свою територію.

Таким чином, певні суперечності були притаманні українській Конституції ще в момент її прийняття. Але все ж таки в редакції 1996 року вона могла ще певний період часу існувати, як компромісний документ, що сприяв би стабільності в державі.

В грудні 2004 року в Конституцію України були внесені необґрунтовані, непродумані зміни, які порушили баланс у владі.

Ці зміни спочатку законсервували, а потім ще більше посилили політичну кризу, яка виникла у зв'язку з виборами Президента у 2004 році. З початку набуття повноважень Верховною Радою, обраною у 2006 році, політична криза з кожним днем почала все більше загострюватись. І призвела до серйозного протистояння у 2007 році між Президентом і більшістю Верховної Ради.

Серед недоліків закону «Про внесення змін до Конституції» від 08.12.2004 № 2222-IV варто відзначити, зокрема, те, що термін повноважень Верховної Ради було збільшено з 4 років до 5 років. Термін повноважень Верховної Ради навпаки потрібно було зменшити до 3 років. Це, у свою чергу, посилює контроль за діями народних депутатів з боку українського народу, який є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, привело б також до посилення конкуренції між політичними партіями. Поряд з цим, 3 роки ~ це цілком достатній період часу для того, щоб політична партія, яка перемогла на виборах або блок політичних партій могли реалізувати свою передвиборчу програму. Недостатньо чітко був виписаний п. 6 частини 2 ст. 81, в якій іде мова про підстави для довгострокового припинення повноваження народного депутата. Нечіткість, неоднозначність у формулюванні дозволила деяким депутатам з «БЮТ» та «Нашої України» приєднатись до новоствореної більшості і зберегти за собою мандат народного депутата. І вони не виходили зі складу своєї фракції, що тягне за собою втрату мандата, а були виключені.

Частина перша ст. 82 і частина 4 і 5 ст. 79 дають можливість фактично заблокувати роботу новообраної Верховної Ради. Адже, якщо та чи інша політична сила, яка буде незгодна з результатами виборів і набере відповідно не менше ніж 150 мандатів, прийме рішення про відмову у складенні присяги,

обнуленні списків кандидатів, то Верховна Рада стане неповноважною, адже в ній буде менш як дві третини від конституційного складу.

Особливе зауваження викликає зміст ст. 114, яка фактично становить суть Конституційної реформи 2004 року і перерозподіляє повноваження в державі на користь Кабінету Міністрів, Верховної Ради.

Відповідно до ч. 2 ст. 114 Прем'єр-міністр призначається Верховною Радою України за поданням Президента. Президент, по-суті, зобов'язаний внести ту кандидатуру, яка пропонується коаліцією депутатських фракцій, і перетворюється на роль статиста. Члени Кабінету Міністрів, крім Міністра Оборони і Закордонних Справ, призначаються за поданням Прем'єр-міністра.

Ще більше звузив повноваження Президента Закон «Про Кабінет Міністрів» від 21 грудня 2006 року, частина норм якого суперечить Конституції. З приводу даного закону Глава держави звернувся до Конституційного Суду з відповідним поданням, яке містить положення про визнання в цілому закону «Про Кабінет Міністрів» неконституційним через недотримання відповідної процедури при його прийнятті.

Закон «Про Кабінет Міністрів» був прийнятий в період загострення протистояння між Секретаріатом Президента та Кабінетом Міністрів і більшістю Верховної Ради і став, по-суті, одним з наслідків політичної реформи 2004 року. Після його оприлюднення політична криза стала набирати нових обертів.

В наш час політична криза не подолана. При певних обставинах вона може знову посилитись, а це, в свою чергу, очевидно, приведе до нових дострокових виборів Верховної Ради через рік, і, можливо, до дострокових виборів Президента.

Для уникнення відповідного розвитку подій, а також з метою забезпечення стабільності в державі у майбутньому, доцільно внести зміни до Основного закону, скасувати політичну реформу 2004 року і повернути Президенту ті повноваження, які він мав в 1996 році.

Поряд з цим, найкращим виходом з ситуації може бути прийняття нової Конституції, яка б комплексно врегулювала всі взаємовідносини між гілками влади. Для підготовки проекту Основного Закону доцільно створити конституційний комітет, до якого б увійшли відомі в Україні юристи, фахівці різних галузей права і, в першу чергу, конституційного права. Підготовлений проект доцільно винести на всенародне обговорення, провести з приводу цього численні дискусії, круглі столи і т.п.

Доопрацьований згодом проект необхідно винести для остаточного схвалення на всеукраїнський референдум.

Розроблена та прийнята таким чином Конституція була б більш якісною. І Україна, в такому разі, може отримати новий, позитивний імпульс для розвитку, забезпечення стабільності в суспільстві і державі.